

LEERPLANNEN CULTUURBESCHOUWING
SCHOOLJAAR 2020-2021
RAPPORT AAN HET VLAAMS PARLEMENT
15/09/2021

VLAAMSE ONDERWIJSINSPECTIE

Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15 - 1210 Brussel
02 553 88 50

www.onderwijsinspectie.be

Inhoud

1. Decretale opdracht van de onderwijsinspectie	1
2. Cultuurbeschouwing in 2020-2021	1
3. Onderzoek van de uitgevoerde leerplannen in het schooljaar 2020-2021.....	5
4. Conclusie	9
5. Aanbevelingen	9
6. Bronnen	10

1. Decretale opdracht van de onderwijsinspectie

De onderwijsinspectie¹ heeft de decretale opdracht² om jaarlijks aan het Vlaams Parlement te rapporteren over:

1. het in overeenstemming zijn van de leerplannen cultuurbeschouwing (basis- en secundair onderwijs) en eigen cultuur en religie (secundair onderwijs) met de internationale en grondwettelijke beginselen inzake de rechten van de mens en van het kind in het bijzonder
2. het respecteren van de goedgekeurde eindtermen en ontwikkelingsdoelen door deze leerplannen
3. de uitvoering van deze leerplannen.

De onderwijsinspectie maakt voor het eerst voor het schooljaar 2020-2021 een rapport over de leerplannen cultuurbeschouwing. Gezien in het schooljaar 2020-2021 geen enkele school eigen cultuur en religie inrichtte, rapporteren we nu niet over deze leerplannen.

Enkel de eerste twee opdrachten werden in 2020-2021 uitgevoerd. Omwille van de coronacrisis konden we de concrete uitvoering van de leerplannen cultuurbeschouwing niet onderzoeken in de scholen.

In het schooljaar 2021-2022 (en vervolgens jaarlijks) zal een selectie van scholen die cultuurbeschouwing en eigen cultuur en religie inrichten, bezocht worden met het oog op de decretaal vereiste jaarlijkse rapportering over de uitvoering van de leerplannen cultuurbeschouwing en eigen cultuur en religie.

2. Cultuurbeschouwing in 2020-2021

¹ De onderwijsinspectie bedoeld in het [decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van onderwijs](#).

² [Decreet Basisonderwijs, Artikel 45 § 4](#) en [Codex Secundair Onderwijs, Artikel 147/3 § 4](#).

Volgens de gegevens van het Departement Onderwijs en Vorming richtten in 2020-2021 61 instellingen cultuurbeschouwing in. De tabellen 2 en 3 hieronder schetsen een overzicht van het onderwijsniveau, het onderwijstype en de eventueel 'bijzondere methode' van deze scholen.

Eén instellingsnummer kan verschillende vestigingsplaatsen vertegenwoordigen. Illustratief hiervoor is één instelling die secundair onderwijs inricht op negen vestigingsplaatsen, waarbij elke vestigingsplaats zich ook als autonome school profileert. Het aantal scholen dat cultuurbeschouwing aanbiedt is dus met andere woorden hoger dan het aantal vermelde instellingsnummers. We hanteren in dit rapport enkel de administratieve instellingsnummers en benoemen ze voor de leesbaarheid als 'scholen'.

2020-2021	Cultuurbeschouwing	Eigen cultuur en religie
Aantal scholen (instellingsnummers)	61	0

Tabel 1: Indeling naar instellingsnummers die cultuurbeschouwing of eigen cultuur en religie inrichten.

2020-2021	Aantal instellingsnummers
Gewoon basisonderwijs	52
Buitengewoon basisonderwijs	3
Gewoon secundair onderwijs	5
Buitengewoon secundair onderwijs	1
Totaal	61

Tabel 2: Indeling naar onderwijsniveau en -type van scholen die cultuurbeschouwing inrichten.

	Steiner	Freinet	Montessori	Ervaringsgericht	Andere	Totalen
Gewoon basisonderwijs	17	15	1	11	8	52
Buitengewoon basisonderwijs	1	0	0	0	2	3
Gewoon secundair onderwijs	2	1	0	0	2	5
Buitengewoon secundair onderwijs	1	0	0	0	0	1
Totalen	21	16	1	11	12	61

Tabel 3: Indeling naar profilering ('bijzondere methode') van scholen die cultuurbeschouwing inrichten.

Een meerderheid van de scholen die cultuurbeschouwing inrichten, profileren zich als een school met een 'bijzondere methode'³.

Gewoon basisonderwijs, steinerscholen:

1. VBS Steinerscholen Lier-Sterrendaalders te Lier
2. VBS Rudolf Steinerscholen Vlaanderen te Gent
3. VBS Yggdrasil te Brasschaat
4. VBS Guido Gezelleschool te Brugge
5. VBS Steinerscholen Hibernia Antwerpen te Antwerpen

³ Zie <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/onderwijsaanbod/bao/methodes> voor een indeling van basisscholen naar hun 'bijzondere methode'.

6. VBS Rudolf Steinerschool De Zonnewijzer te Leuven
7. VBS Lohrangrin te Antwerpen
8. VBS Rudolf Steinerschool Brussel te Anderlecht
9. VBS Rudolf Steinerschool Gent te Gent
10. VBS te Aalst
11. VBS Landelijke Steinerschool Munte te Merelbeke
12. VBS De Kleine Wereldburger te Antwerpen
13. VBS Michaël-Novalis te Turnhout
14. VBS Koningsdale Steinerschool Ieper te Ieper
15. VBS Steinerschool Skellig Michaël te Antwerpen
16. VBS De Ringelwikke te Ronse
17. VBS Steinerschool Kristoffel Tervuren te Tervuren

Gewoon basisonderwijs, freinetscholen:

1. VBS Ipos te Schoten
2. VBS De Zevensprong te Leuven
3. VBS Freinetschool De Torteltuin te Poperinge
4. VBS Onafhank. Freinetschool De Klapproos te Geraardsbergen
5. VBS De Levensboom te Kortrijk
6. Vrije Basisschool (MS) (Klimop) te Oostkamp
7. Vrije Basisschool (De Vier Tuinen) te Oudenaarde
8. VBS De Levensboom Wevelgem-Kortrijk te Wevelgem
9. VBS Wondere Wereld te Lummen
10. VBS 't Schommelbootje te Alken
11. VBS De Kleine Tovenaar te Izegem
12. VBS De Kleine Wereld te Waregem
13. VBS De Muze te Haacht
14. VBS De Kleine Helden te Eeklo
15. VBS Freinetschool De Kasteeltuin te Hooglede

Gewoon basisonderwijs, montessorischool:

1. VBS KieM, natuur- en montessorischool te Leuven

Gewoon basisonderwijs, ervaringsgerichte scholen:

1. VBS VLOM te Gent
2. VBS De Step te Antwerpen
3. VBS De Wonder-wijzer te Zutendaal
4. VBS Speelscholeke te Antwerpen
5. VBS IQRA te Antwerpen
6. VBS Buurtschool De Winde te Halle
7. VBS De Toverwijzer te Tienen
8. VBS Zeppelin te Mortsel
9. VBS De Sterrebloem te Deinze
10. VBS Serafijn te Ronse
11. VBS Kindcentrum Straal te Hasselt

Gewoon basisonderwijs, andere

mét bijzondere methode (cfr. data-onderwijs.vlaanderen.be):

1. VBS Pistache te Schaarbeek (TAALEntenschool)
2. VBS Arkades te Herentals (projectmatig onderwijs voor hoogbegaafde leerlingen)
3. VBS Familiale School Edward Poppe (protestants-christelijke school)
4. VBS de Libellenschool te Pelt (krachtonderwijs)

Gewoon basisonderwijs, andere

géén bijzondere methode (cfr. data-onderwijs.vlaanderen.be):

1. VBS Burgemeester Marnix te Schoten (geen profilering met bijzondere methode)
2. VBS Rinkrank te Kalmthout (profileert zich als cultuurgerichte basisschool)

3. VBS MONDOMIO junior academy te Leopoldsburg (geen school meer in 2021-2022)
4. VBS Het Leerbos te Deinze ('Schoolwide Enrichment Model' van Renzulli)

Buitengewoon basisonderwijs, steinerschool:

1. VLSBO (Parcivalschool) te Anwerpen

Buitengewoon basisonderwijs, andere:

1. VLSBO (BuBaO) te Lennik
2. VBSBO (OC-Nieuwevaart) te Gent

Gewoon secundair onderwijs, steinerscholen:

1. Middelbare Steinerschool Vlaanderen te Brussel
2. Hiberniaschool Mid. Steinerschool te Antwerpen

Gewoon secundair onderwijs, freinetschool:

1. Freineschool Keerpunt te Vorst

Gewoon secundair onderwijs, andere:

1. De Met te Leuven
2. LAB te Puurs-Sint-Amands

Buitengewoon secundair onderwijs, steinerschool:

1. Buso - Parcival-Steinerschool te Antwerpen

3. Onderzoek van de uitgevoerde leerplannen in het schooljaar 2020-2021

Alle 61 scholen werden op 4 juni 2021 door de onderwijsinspectie uitgenodigd om aan te geven welk leerplan ze voor cultuurbeschouwing in het lopende schooljaar hebben uitgevoerd. Er werd ook gepeild naar de wijze waarop het door hen gehanteerde leerplan publiek bekend gemaakt werd⁴.

Op basis van de antwoorden van de scholen startte op 23 juni een leescommissie bestaande uit drie onderwijsinspecteurs en een juridisch adviseur met de screening van de leerplannen cultuurbeschouwing. De onderwijsinspectie ontving voor het schooljaar 2020-2021:

- 3 verschillende leerplannen cultuurbeschouwing uit het basisonderwijs
- 2 verschillende leerplannen cultuurbeschouwing uit het secundair onderwijs.

Hieronder volgen de resultaten van het onderzoek van de leescommissie.

Scholen die cultuurbeschouwing aanbieden hanteren een leerplan cultuurbeschouwing

Van de 61 scholen die cultuurbeschouwing inrichten stellen 11 scholen (9 van de 55 basisscholen en 2 van de 6 secundaire scholen) dat ze in het schooljaar 2020-2021 geen leerplan cultuurbeschouwing uitvoerden.

Vier van deze basisscholen stellen dat zij cultuurbeschouwing vormgeven vanuit de goedgekeurde leerplannen voor andere leergebieden. Eén basisschool stelt onder meer het leerplan niet-confessionele zedenleer te verkennen.

Meerdere scholen geven aan door diverse omstandigheden nog niet aan het opstellen van een leerplan cultuurbeschouwing toe te zijn gekomen. Hieronder bevinden zich enkele vrij recentelijk erkende scholen. Een vijftal van deze 11 scholen geeft aan een gemeenschappelijk ontwerp voor een leerplan cultuurbeschouwing te willen realiseren tegen eind 2021, en dit begeleid door een externe partner.

De school in het buitengewoon onderwijs die aangeeft cultuurbeschouwing aan te bieden, gebruikt hiervoor geen leerplan cultuurbeschouwing.

Deze leerplannen worden publiek bekend gemaakt

De leerplannen cultuurbeschouwing die de scholen hanteren zijn niet allemaal publiek bekendgemaakt. Voor 22 van de 61 scholen is dat wel het geval. Een groep scholen gebruikt een leerplan dat enkel te koop is in de boekhandel. Een ander leerplan werd vrij recent van de schoolwebsite gehaald.

⁴ De verwachting dat deze leerplannen publiek bekend gemaakt worden is opgenomen in de betrokken decreten.

[Decreet Basisonderwijs, Artikel 45 § 3](#) en [Codex Secundair Onderwijs, Artikel 147/3 § 3](#).

2020-2021	Publiek bekendgemaakt leerplan steinerscholen	Eigen publiek bekendgemaakt leerplan	Niet publiek bekendgemaakt leerplan FOPEM	Eigen niet publiek bekendgemaakt leerplan	Geen leerplan
Gewoon basisonderwijs	17	0	27	1	7
Buitengewoon basisonderwijs	1	0	0	0	2
Secundair onderwijs	2	1	0	0	2
Buitengewoon secundair onderwijs	1	0	0	0	0
	21	1	27	1	11
	22		28		11
	50				
	61				

Tabel 4 : Instellingsnummers met en zonder (publiek bekendgemaakt) leerplan cultuurbeschouwing - aangevuld met namen van instellingen.

Gewoon basisonderwijs, publiek bekendgemaakt leerplan steinerscholen:

1. VBS Steinerschool Lier- Sterrendaalders te Lier
2. VBS Rudolf Steinerschool Vlaanderen te Gent
3. VBS Yggdrasil te Brasschaat
4. VBS Guido Gezelleschool te Brugge
5. VBS Steinerschool Hibernia Antwerpen te Antwerpen
6. VBS Rudolf Steinerschool De Zonnewijzer te Leuven
7. VBS Lohrangrin te Antwerpen
8. VBS Rudolf Steinerschool Brussel te Anderlecht
9. VBS Rudolf Steinerschool Gent te Gent
10. VBS te Aalst
11. VBS Landelijke Steinerschool Munte te Merelbeke
12. VBS De Kleine Wereldburger te Antwerpen
13. VBS Michaël-Novalis te Turnhout
14. VBS Koningsdale Steinerschool Ieper te Ieper
15. VBS Steinerschool Skellig Michaël te Antwerpen
16. VBS De Ringelwikke te Ronse
17. VBS Steinerschool Kristoffel Tervuren te Tervuren

Gewoon basisonderwijs, niet-publiek bekendgemaakt leerplan FOPEM:

1. VBS VLOM te Gent (FOPEM)
2. VBS Ipos te Schoten (FOPEM)
3. VBS De Zevensprong te Leuven (FOPEM)
4. VBS Freinetschool De Torteltuin te Poperinge (FOPEM)
5. VBS De Step te Antwerpen (FOPEM)
6. VBS Onafhank. Freinetschool De Klaproos te Geraardsbergen (FOPEM)
7. VBS De Levensboom te Kortrijk (FOPEM)
8. Vrije Basisschool (MS) (Klimop) te Oostkamp (FOPEM)
9. Vrije Basisschool (De Vier Tuinen) te Oudenaarde (FOPEM)
10. VBS De Wonder-wijzer te Zutendaal (FOPEM)
11. VBS De Levensboom Wevelgem-Kortrijk te Wevelgem (FOPEM)

12. VBS Speelscholeke te Antwerpen (FOPEM)
13. VBS Wondere Wereld te Lummen (FOPEM)
14. VBS 't Schommelbootje te Alken (FOPEM)
15. VBS De Kleine Tovenaar te Izegem (FOPEM)
16. VBS De Kleine Wereld te Waregem (FOPEM)
17. VBS Buurtschool De Winde te Halle (FOPEM)
18. VBS Zeppelin te Mortsel (FOPEM)
19. VBS De Muze te Haacht (FOPEM)
20. VBS De Sterrebloem te Deinze (FOPEM)
21. VBS Serafijn te Ronse (FOPEM)
22. VBS De Kleine Helden te Eeklo (FOPEM)
23. VBS Freinetschool De Kasteeltuin te Hooglede (FOPEM)

Niet onder FOPEM, wél gebruikmakend van niet publiek bekendgemaakt leerplan FOPEM:

1. VBS IQRA te Antwerpen
2. VBS De Toverwijzer te Tienen
3. VBS MONDOMIO junior academy te Leopoldsburg (geen school meer in 2021-2022)
4. VBS Het Leerbos te Deinze ('Schoolwide Enrichment Model' van Renzulli)

Gewoon basisonderwijs met een eigen maar niet publiek bekendgemaakt leerplan:

1. VBS Familiale School Edward Poppe (protestants-christelijke school)

Gewoon basisonderwijs, geen leerplan:

1. VBS Burgemeester Marnix te Schoten (geen profilering met bijzondere methode)
2. VBS Rinkrank te Kalmthout (profileert zich als cultuurgerichte basisschool)
3. VBS Pistache te Schaarbeek (TAALentenschool)
4. VBS Arkades te Herentals (projectmatig onderwijs voor hoogbegaafde leerlingen)
5. VBS KieM, natuur- en montessorischool te Leuven
6. VBS de Libellenschool te Pelt (krachtonderwijs)
7. VBS Kindcentrum Straal te Hasselt

Buitengewoon basisonderwijs, publiek bekendgemaakt leerplan:

1. VLSBO (Parcivalschool) te Anwerpen

Buitengewoon basisonderwijs, geen leerplan

1. VLSBO (BuBaO) te Lennik
2. VLSBO (OC-Nieuwevaart) te Gent

Secundair onderwijs, publiek bekendgemaakt leerplan:

1. Middelbare Steinerschool Vlaanderen te Brussel
2. Hiberniaschool Mid. Steinerschool te Antwerpen
3. LAB te Puurs-Sint-Amands

Secundair onderwijs, geen leerplan:

1. Freinetschool Keerpunt te Vorst
2. De Met te Leuven

Buitengewoon secundair onderwijs, publiek bekendgemaakt leerplan:

1. Buso - Parcival-Steinerschool te Antwerpen

Is het een leerplan?

De leerplannen cultuurbeschouwing dienen niet door de Vlaamse Regering, op advies van de onderwijsinspectie, te worden goedgekeurd. Voor deze leerplannen gelden dus geen criteria zoals voor de goedgekeurde leerplannen⁵. De vorm en structuur van de leerplannen cultuurbeschouwing verschillen

⁵ [Artikel 3](#) van het Besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de goedkeuringscriteria en indieningsmodaliteiten van de leerplannen.

van elkaar en wijken af van de vorm en structuur van de goedgekeurde leerplannen. In sommige leerplannen vinden we geen (leer)doelen, inhouden of pedagogische aanwijzingen. Eén leerplan wordt door de auteurs benoemd als een ‘gids’. Dit leerplan cultuurbeschouwing leek nog amper op een ‘leerplan’. De onderwijsinspectie besloot om deze publicatie toch als ware het een leerplan te screenen. De vraag rijst of al deze leerplannen hun rol vervullen als instrument om de leraren te ondersteunen bij het vormgeven van hun aanbod cultuurbeschouwing. Dit zullen we verder kunnen opvolgen tijdens het onderzoek naar de uitvoering van de leerplannen cultuurbeschouwing (schooljaar 2021-2022).

Familiale School Eduard Poppe. (2019). <i>Leerplan Cultuurbeschouwing</i> . [Persoonlijke communicatie].
Federatie Steinerscholen. (2018). <i>Leerplan Cultuurbeschouwing, Steinerscholen Basisonderwijs</i> . Geraadpleegd op 21 juni 2021 op https://steinerscholen.be/eindtermen-en-leerplannen/documentatie/ .
Federatie Steinerscholen. (2017). <i>Leerplan Cultuurbeschouwing, eerste graad A-stroom, tweede én derde graad studierichting Steinerpedagogie</i> . Geraadpleegd op 21 juni 2021 op https://steinerscholen.be/eindtermen-en-leerplannen/documentatie/
LAB vzw. (2021). <i>Leerplan Secundair Onderwijs Cultuurbeschouwing. Eerste, tweede en derde graad SO</i> . Geraadpleegd op 21 juni 2021 op https://www.labonderwijs.be/cultuurbeschouwing .
Otte, Patricia. (2017). <i>Wegwijzer Cultuurbeschouwing. Op wandel met een kaart</i> . Antwerpen - Apeldoorn: Garant.

Tabel 5: Overzicht van de onderzochte leerplannen.

Het leerplan is in overeenstemming met de internationale grondwettelijke beginselen inzake de rechten van de mens en van het kind in het bijzonder

We vonden in de verschillende gescreende leerplannen cultuurbeschouwing geen aanwijzingen dat deze leerplannen niet in overeenstemming zijn met de internationale grondwettelijke beginselen inzake de rechten van de mens en van het kind in het bijzonder⁶.

Toch trokken enkele punten onze aandacht. Veel hangt uiteraard af van de interpretatie en de concrete uitvoering van wat er vermeld staat in het leerplan. Deze punten zullen we verder opvolgen tijdens het onderzoek naar de uitvoering van de leerplannen (schooljaar 2021-2022).

Het leerplan respecteert de goedgekeurde eindtermen en ontwikkelingsdoelen

We vonden in de gescreende leerplannen geen aanwijzingen dat de goedgekeurde eindtermen en ontwikkelingsdoelen niet worden gerespecteerd.

⁶ Verenigde Naties. (10 december 1948). *Universele Verklaring van de Rechten van de Mens*. Geraadpleegd op 22 juni 2021 op <https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=dut>.

Verenigde Naties. (20 november 1989). *Verdrag inzake de Rechten van het Kind*. Geraadpleegd op 22 juni 2021 op <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/verdrag-en-protocollen-kinderrechtenverdrag>.

4. Conclusie

Een aantal scholen (11/61) biedt cultuurbeschouwing aan maar voert geen leerplan cultuurbeschouwing uit. Ze voldoen niet aan de erkenningsvoorwaarde. Van de 50 scholen die wél een leerplan cultuurbeschouwing uitvoeren, maken 28 scholen dit leerplan niet correct bekend. Deze scholen leven de regelgeving op dat vlak niet na.

De voorgestelde leerplannen zijn qua vorm en structuur verschillend van de goedgekeurde leerplannen. Er zijn geen criteria vastgelegd voor vorm en structuur. De vraag rijst of ze met de huidige vorm en structuur voldoende ondersteuning bieden voor de leraren bij de vormgeving van het aanbod.

De leerplannen zijn in overeenstemming met de eindtermen en ontwikkelingsdoelen. Wat de overeenstemming met de rechten van de mens en het kind in het bijzonder betreft, bestaan er enkele aandachtspunten die we verder zullen opvolgen bij het onderzoek van de uitvoering van de leerplannen in 2021-2022.

5. Aanbevelingen

Ten aanzien van de betrokken schoolbesturen

Zorg er voor dat scholen wanneer ze cultuurbeschouwing aanbieden een leerplan cultuurbeschouwing uitvoeren (erkenningsvoorwaarde!) en publiek bekendmaken (regelgeving).

Ten aanzien van de overheid

Zorg voor een verduidelijking van wat de verwachtingen zijn met betrekking tot de vorm en structuur van het leerplan cultuurbeschouwing of eigen cultuur en religie zoals benoemd in het decreet basisonderwijs en in de codex secundair onderwijs⁷.

⁷ [Decreet basisonderwijs, Artikel 45 § 2 en § 3](#) en [Codex Secundair Onderwijs, Artikel 142 en 147/1 § 1 § 2 § 3](#) en [Artikel 263](#).

6. Bronnen

Familiale School Eduard Poppe. (2019). *Leerplan Cultuurbeschouwing*. [Persoonlijke communicatie].

Federatie Steinerscholen. (2018). *Leerplan Cultuurbeschouwing. Steinerscholen Basisonderwijs*. Geraadpleegd op 21 juni 2021 op <https://steinerscholen.be/eindtermen-en-leerplannen/documentatie/>.

Federatie Steinerscholen. (2017). *Leerplan Cultuurbeschouwing. Eerste graad A-stroom, tweede én derde graad studierichting Steinerpedagogie*. Geraadpleegd op 21 juni 2021 op <https://steinerscholen.be/eindtermen-en-leerplannen/documentatie/>.

LAB vzw. (2021). *Leerplan Secundair Onderwijs Cultuurbeschouwing. Eerste, tweede en derde graad SO. Leerplannummer 2021/01*. Geraadpleegd op 21 juni 2021 op <https://www.labonderwijs.be/cultuurbeschouwing>.

Nationaal Congres. (7 februari 1831). *Gecoördineerde grondwet*. [Decreet van 7 februari 1831 houdende de Grondwet van België]. Geraadpleegd op 21 juni 2021 op http://www.ejustice.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1831020701&table_name=wet en https://www.senate.be/doc/const_nl.html en https://senlex.senate.be/nl/dia/structure/str_32/toc.

Otte, Patricia. (2017). *Wegwijzer Cultuurbeschouwing. Op wandel met een kaart*. Antwerpen - Apeldoorn: Garant.

Verenigde Naties. (10 december 1948). *Universele Verklaring van de Rechten van de Mens*. Geraadpleegd op 22 juni 2021 op <https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=dut>.

Verenigde Naties. (20 november 1989). *Verdrag inzake de Rechten van het Kind*. Geraadpleegd op 22 juni 2021 op <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/verdrag-en-protocollen-kinderrechten-verdrag>.

Vlaamse overheid. (25 februari 1997). *Decreet basisonderwijs*. Geraadpleegd op 21 juni 2021 op <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=12254>.

Vlaamse overheid. (8 mei 2009). *Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs*. Geraadpleegd op 28 juni 2021 op <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document/14129>.

Vlaamse overheid. (17 december 2010). *Codex Secundair Onderwijs*. Geraadpleegd op 21 juni 2021 op <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document/14289>.

Vlaamse Regering. (31 juli 1990). *Besluit van de Vlaamse Regering tot vastlegging van het pakket "uren-leraar" in het voltijds secundair onderwijs en betreffende de aanvangsbegeleiding in (semi-)internaten en tehuizen*. Geraadpleegd op 21 juni 2021 op <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=12954>.